

Enhedslisten: Stop for konkurser i ældreplejen

Stribevis af konkurser i hjemmeplejen har ført til utryghed for borgere og ansatte og til ekstraregninger til kommunerne. 49 konkurser, som har berørt minimum 12.948 borgere og minimum 2184 ansatte i ca. halvdelen af landets kommuner. Det er ifølge konkursindex.dk status pr. 1. august 2017. Så sent som i juli måned i år blev 337 borgere og 100 ansatte ramt, da Din Flexible Service Aps valgte at lade en del af firmaet gå konkurs i fire storkøbenhavnske kommuner.

Det vil Enhedslisten gøre op med, og Enhedslistens politiske ordfører, Pernille Skipper, forslår nu regler, som skal sikre borgerne mod de skadelige konkurser. Det sker på Enhedslistens sommergruppemøde i Aalborg, der har været hjemsted for landets største velfærdskonkurs.

Pernille Skipper siger:

- Det skaber stor utryghed, når firmaet, som leverer vigtig omsorg og hjælp, pludselig går konkurs. De mange konkurser blandt private leverandører af hjemmehjælp viser, at privatisering af velfærd giver dårlig service og dyre regninger. Derfor skal kommunerne ikke længere tvinges til at bruge private leverandører, som loven gør i dag.
- Vi har et velfærdssamfund for, at børn, syge og ældre kan få den omsorg og den pleje, som de har brug for. Vi har ikke et velfærdssamfund for, at private virksomheder kan lave forretning og tjene penge. Det viser sig gang på gang, at privatisering er skadeligt. Derfor er det den helt forkerte vej, når regeringen ønsker at øge presset på kommunerne for at privatisere velfærd.
- Vi vil samtidigt bruge vores mandater i kommunalbestyrelser over hele landet til at stramme mest muligt op på reglerne, så vi kan forebygge konkurser. Vores byrådsmedlemmer vil stille krav om, at firmaerne ikke dumper lønninger og arbejdsvilkår, at de private virksomheder forpligtes til at uddanne fremtidens medarbejdere i ældreplejen og endelig at de også stiller en garanti, så kommunen ikke efterlades med en stor regning i tilfælde af konkurs.

Forslaget konkret

Den nuværende lovgivning om frit valg af leverandør i hjemmeplejen tvinger kommunerne til at inddrage private leverandører, som i stadigt større grad underbyder hinanden for at komme ind på markedet.

Enhedslisten foreslår en lovændring, som fjerner tvangen til at inddrage de private. Det bliver dermed en kommunal beslutning om man ønsker at bruge private firmaer i hjemmeplejen. Samtidigt vil Enhedslisten sikre, at der på alle parametre stilles samme krav til de private leverandører, som til kommunen selv. Det er i dag tilladt for kommunerne at stille krav til de private firmaer, men med Enhedslistens forslag vil det blive en forpligtelse.

Enhedslistens byrådsmedlemmer vil samtidigt arbejde for, at reglerne for private leverandører strammes lokalt. Det indebærer blandt andet:

- a) At kommunen stiller krav om, at kvalitet og service tæller mindst lige så meget som pris
- b) At der laves beredskabsplaner, således at borgerne kan være sikre på, at der kommer hjemmehjælp efter en konkurs samt at de private udbydere stiller en økonomisk garanti, så der er økonomisk dækning for service udført efter konkursen

- c) At der stilles krav til virksomhedernes soliditet og egenkapital samt at der foretages en vurdering af overskudsgrad og skattebetaling
- d) At der bruges arbejdsklausuler, som sikrer at de private leverandører hele vejen ned gennem kæden af underleverandører lever op til samme krav om løn og arbejdsvilkår, som for kommunens egne ansatte, samt at der bruges sociale klausuler, som sikrer, at de private leverandører bidrager til uddannelse af elever og ansættelse af personale på særlige vilkår samt at private leverandørers medarbejdere har minimum samme uddannelsesniveau som kommunens medarbejdere
- e) At kommunen har en plan for, hvordan den følger op på de krav, den stiller. Kommunen skal have en tilsynspolitik, hvor ressourcer til tilsyn er beskrevet. Kommunen skal også have en klar beskrivelse af, hvad der er misligholdelse og hvilke konsekvenser, der er ved misligholdelse. Tilsynet skal kontrollere både virksomhedernes økonomi og kvaliteten af den service, de leverer.

Finansiering

Forslaget er besparende både for stat og kommuner. Ved at begrænse brugen af private leverandører vil kommunerne spare de ressourcer, som de i dag bruger på at sende opgaver i udbud og godkende og kontrollere leverandørerne. Derudover er det dokumenteret, at private leverandører i ældreplejen fører til at kommunen mister stordriftsfordele og dermed får en dyrere drift af den kommunale hjemmepleje (14). Endelig slipper kommunerne for ekstra udgifter i forbindelse med konkurser.

Baggrund

Baggrunden for forslaget er de mange konkurser, som ældreplejen har været udsat for de sidste 3-4 år.

På konkursindeks.dk opdaterer FOA løbende antallet af konkurser Status pr. 1. august 2017 er 49 konkurser, som har berørt minimum 12.948 borgere og minimum 2184 ansatte i ca. halvdelen af landets kommuner. Næsten alle har fundet sted i perioden 2013-2017, efter kommunerne fik mulighed for at anvende udbud i forbindelse med den såkaldte "frit valgs" ordning, som VK-regeringen indførte i 2003.

Regeringen er desværre ikke, trods opfordring fra Enhedslisten (1), kommet med en samlet redegørelse over omfang og konsekvenser for borgere og kommuner. KL offentliggjorde d. 10. august 2015 en meget summarisk redegørelse (2). Medierne har omtalt en lang række eksempler, der siger noget om, hvad konsekvenserne kan være. For eksempel så vi i 2015 gik Idé-rent konkurs, hvilket medførte, at mere end 600 hjemmehjælpsmodtagere manglede hjælp påsken over (3) og for nylig, da Din Flexible Service Aps gik konkurs den 30. juni dagen før, de berørte kommuners sommerferie startede. Ældresagen mener da også, at konkurserne skaber utryghed blandt de ældre (4). FOAs formand Dennis Kristensen mener, at det "hver gang er det de svageste ældre med behov for omsorg og pleje, der bliver tabere" (5).

Generelt gør kommunerne ofte meget for at afhjælpe de gener, som en pludselig konkurs påfører hjemmehjælpsmodtagerne. Men det påfører kommunen ekstra omkostninger, hvis de med kort varsel skal sikre hjemmehjælp til flere hundrede borgere. Den hurtigste og bedste måde at sikre hjemmehjælpen på ved en konkurs, er at overtage medarbejderne. Men det anser Lønmodtagernes Garantifond for at være en virksomhedsoverdragelse, som kan påføre kommunerne en stor ekstra omkostning til løn, feriepenge m.m. (6). Sådanne virksomhedsoverdragelsessager er set i bl.a. Hjørring, Aalborg og Kolding. Alene i Kolding kommune løb regningen op i 14 mio. kr. (7). Derfor er mange kommuner blevet mere forsigtige med denne løsning. Konsekvensen er, at mange ansatte mister jobbet og har svært ved at finde et nyt, fordi nye arbejdsgivere er bange for at få en regning med (8). Det verserer en retssag ved Landsretten, som skal afgøre om der er tale om virksomhedsoverdragelse. Sagen har pt. været to et halvt år undervejs.

[FOA gennemførte i 2016 en rundspørge blandt kommunernes ældrechefer, som viste](#), at kun 85 % af kommunerne stillede krav til leverandøren om bankgaranti, kun 76 % stillede krav til tilbudsgivernes soliditet/egenkapital (10). Der er altså fortsat et potentiale kommunalt for at forebygge konkurser og økonomiske skadevirkninger af konkurserne.

Kommunerne ser mest på prisen

I 2013 vedtog SRSF-regeringen med støtte fra Enhedslisten en lovændring, som gav kommunerne større frihed til at tilrettelægge frit valgsordningen, herunder mulighed for at anvende udbudsmodellen i forbindelse med "frit valg". (9). Kommunerne kunne i forvejen udlicitere hjemmeplejen, men i forbindelse med frit valgs ordningen skulle de benytte sig af den såkaldte "godkendelsesmodel", hvor kommunerne skulle forhåndsgodkende et stort antal leverandører, for derefter at lade borgerne vælge imellem dem. Med lovændringen i 2013 fik kommunerne mulighed for at begrænse borgerens frie valg til to leverandører, hvoraf den ene kunne være kommunen selv, uden at kommunen af den grund behøvede at deltage i udbudsrunden. I februar 2016 offentliggjorde FOA en rundspørge blandt kommunernes ældrechefer (10), som viste, at 35 kommuner havde benyttet sig af udbudsmodellen, mens 51 kommuner benyttede sig af godkendelsesmodellen. Rundspørgen blev besvaret af 92 ud af 98 kommuner. Undersøgelsen viste, at der er konkurser, uanset hvilken model som anvendes. Både konkurser og leverandørens opsigelse af

kontrakten før tid forekommer i høj grad i forbindelse med godkendelsesmodellen, lige som misligholdelse af kontrakterne især foregår blandt godkendte leverandører. Det samme bekræftede ældreministeren i et svar til sundhedsudvalget i april 2017 (11). Der er altså ikke grundlag for at konkludere, at det var den specifikke lovændring i 2013, som er årsag til konkursbølgen.

Den egentlige årsag til de mange konkurser er ganske enkelt, at alt for mange kommuner har prioriteret lav pris højest, at de ikke har benyttet sig af lovens muligheder for at stille krav om bankgaranti, kontrol og tilsyn, ligesom mange private leverandører har afgivet tilbud om en urealistisk lav pris. Denne politik er blevet understøttet af skiftende regeringers stadigt skrappere sparekrav, som uden tvivl har lagt et stærkt pres på kommunerne for at spare på hjemmehjælp og ældrepleje i det hele taget. Det er veldokumenteret blandt andet af Ældresagen, at kommunerne til trods for ældremilliarder, har skåret i hjemmehjælpen. Siden 2008 er der skåret knap seks millioner årlige hjemmehjælpstimer, ligesom 30.000 færre ældre modtager hjemmehjælp. Det svarer til at 20 % af hjemmehjælpstimerne er forsvundet, samtidigt med at antallet af ældre over 65 år er steget med 23%. (12)

Privat ikke bedst og billigst

Den flittige brug af private leverandører tyder også på, at alt for mange kommuner har ligget under for skiftende regeringers ønske om, at flere offentlige opgaver, herunder på velfærdsområdet, bliver udliciteret. Det sker på trods af, at der ikke findes videnskabeligt belæg for, at det generelt skulle være bedre og billigere at overdrage opgaverne til private. Det fremgår af et større dansk forskningsprojekt fra 2014 om effekterne af udlicitering af offentlige opgaver, herunder på velfærdsområdet. (13). En KORA-analyse af godkendelsesmodellen på hjemmehjælpsområdet tyder oven i købet på, at den såkaldte godkendelsesmodel under "frit valg" er en dyr løsning for kommunerne. Undersøgelsen viste, at jo flere borgere, der valgte privat leverandør, jo dyrere blev det for kommunen at levere den tilsvarende ydelse (14). Forskningsprojektet fra 2014 (13) peger samtidig rimelig entydigt på, at udlicitering medfører forringede vilkår for medarbejderne, hvilket ikke kan undgå at påvirke kvaliteten i hjælpen og plejen til de ældre (15). At det virkelig forholder sig sådan, underbygges af en ny undersøgelse fra KORA, som siger, at 32 procent af plejepersonalet i det offentlige 'ikke rigtig' eller 'slet ikke' ønsker at modtage hjælp på samme niveau, som borgerne bydes i dag, mens det for de privatansatte er godt 39 procent. (16). Endelig viser de mange konkurser i sig selv, at det er yderst risikabelt at basere ældrepleje på private leverandører. Selvom det kan medføre lavere driftsomkostninger i en periode, så kan der ligge en stor regning til kommunen, borgerne og de ansatte i den sidste ende.

Gode anbefalinger løser ikke problemet

De mange konkurser har naturligt nok affødt reaktioner fra de store aktører på området. Det har resulteret i forskellige anbefalinger. Det gælder fælles anbefalinger til kommunerne i 2015 fra KL, Dansk Industri og Dansk Erhverv (17). I januar 2016 udgav DI Service Kammeradvokatens "fem gode råd" i forbindelse med udlicitering (18). FOA har udgivet flere konkrete anbefalinger (19). FOA har også opstillet 13 krav, der kan være med til at sikre, at udbud og udlicitering kommer til at foregå på en fair og ordentlig måde (20), samt en række anbefalinger, som i højere grad vil kunne sikre, at hvis kommunerne bruger udbudsmodellen, så er det firmaer med ordnede forhold, der bliver godkendt. (21). Hvis alle kommuner fulgte disse anbefalinger, ville det være et skridt i den rigtige retning. Men som udviklingen har vist, så er selv de bedste anbefalinger ikke nogen garanti imod konkurser. Der findes kun én sikker måde at undgå konkurser på: At lade være med at overdrage opgaven til et privat firma, der – alle gode hensigter til trods – først og

fremmest er sat i verden for at udbetale størst muligt udbytte til ejerne. Men den mulighed – at lade være – har kommunerne ikke med den gældende lovgivning. Her er vi ved det helt grundlæggende problem, nemlig at loven om det såkaldte "fri valg" af leverandør af ældrepleje tvinger kommunerne til at inddrage private leverandører i den ene eller anden form. Hvis man vil give kommunerne frihed til at undgå konkurser, bliver man derfor nødt til at foretage en lovændring, som fjerner denne tvang.

Kildehenvisninger

1. EL svar på spørgsmål om samlet redegørelse for konsekvenserne
<http://www.ft.dk/samling/20141/almdel/sou/spm/292/svar/1253804/1532045.pdf>
2. KL redegørelse https://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_74196/cf_202/KL-s_undersogelse_af_konkurser_p-plejeomr-det.PDF
3. Ingen hjemmehjælp i påsken (<http://www.dr.dk/nyheder/regionale/fyn/konkurs-ingen-hjemmehjaelp-til-aeldre-odenseanere-i-paasken>)
4. Ældresagen mener, konkursbølgen skal stoppes. <http://nyheder.tv2.dk/samfund/2015-10-26-konkursboelge-i-privat-hjemmepleje-skal-stoppes>
5. Dennis Kristensen, de svage ældre bliver tabere. <http://nyheder.tv2.dk/2015-10-02-kontroversielt-hjemmehjaelfsfirmagaar-konkurs>
6. LG-sager: <http://dknyt.dk/sider/artikel.php?id=78665#.WKS05MKQztj>
7. Kolding mistede 14 mio.:
<http://www.ft.dk/samling/20131/almdel/kou/spm/77/svar/1141978/1377782.pdf>
8. Kommuner sortlister konkursramt personale:
<http://dknyt.dk/sider/artikel.php?id=81401#.WKS2GMKQzti>
9. Ændring af lov om frit valg 2013:
<http://www.ft.dk/samling/20121/lovforslag/l121/index.htm>
10. FOA rundspørge blandt ældrechefer: <https://www.foa.dk/~media/Faelles/PDF/Rapporter-undersogelser/2016/RundspoergeBlandtAeldrecheferOmFritvalgPaaAeldreomraadetpdf.ashx>
11. Svar fra ældreministeren:
<http://www.ft.dk/samling/20161/almdel/SUU/spm/776/svar/1405391/1754616/index.htm>
12. Ældresagen: Hjemmehjælp til ældre 2016
<https://www.aeldresagen.dk/presse/pressemateriale/dokumentation/2016-hjemmehjaelp>
13. Forskningsprojekt om effekter af udlicitering: <http://www.kora.dk/media/3313285/Rapport-effekter-ved-udlicitering.pdf>
14. Godkendelsesmodellen dyr for kommunerne:
http://www.kora.dk/udgivelser/udgivelse/i12320/Hjemmehjaelp-Frit-valg-koster-i-kommuner?utm_source=KORAs&utm_medium=newsletter&utm_campaign=+Nyhedsbrev+nr.+03%2F16
15. Udlicitering går ud over personalet: <http://www.dr.dk/nyheder/regionale/nordjylland/camilla-forlod-job-i-den-private-pleje-kunne-ikke-klare-hr-hansen-i>
16. 1/3 ønsker ikke hjælp på samme niveau:
<https://www.fagbladetfoa.dk/artikler/2017/02/15/Ansatte-i-hjemmeplejen-frygter-selv-at-faa-brug-for-hjaelp>
17. Fælles anbefalinger KL, DI og DE: (<http://www.kl.dk/menu/Nye-anbefalinger-skal-forebygge-konkurser-id183691/>)
18. Kammeradvokatens anbefalinger:
<http://service.di.dk/sitecollectiondocuments/vejledning%20fra%20kammeradvokaten.pdf>
19. FOA anbefalinger: <http://applikationer.foa.dk/publikationer/pjece.asp?id=1217>)
20. FOA: Så gør det dog ordentligt <https://applikationer.foa.dk/Publikationer/pjece.asp?id=1181>

21. FOA: 10 anbefalinger til godkendelsesmodellen <http://docplayer.dk/47411347-10-krav-til-godkendelsesmodellen.html>